

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru[gazeta_zaman](https://www.instagram.com/gazeta_zaman)КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТЮБЕШИУ

Сёз Къабарты-Малкъарны социал-экономика айныууну, анга жашагъанланы къолайлыкъларын игилендириуню юсюнден баргъанды

Москвада РФ-ни Правительствосуну Председатели Шимал-Кавказ федерал округну ишлери жаны бла орунбасары **Александр Новак** КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** бла тубешгенди. Ушакъны кезиунде сёз Къабарты-Малкъарны социал-экономика айныууну, регионда жашагъанланы жашау къолайлыкъларын игилендирир мурат бла жарашдырылган проектле къалай толтурулгъанларыны юсюнден баргъанды. Александр Новак 2021 жылда республика миллет проектлени толтуруу жаны бла уллу иш бардыргъанын айтырып айтханды.

Тюбешиуде дагъыда регионну туризм жаны бла онглагына, анга инвестицияла келирча не этерге кереклисине къаралгъанды, жангы спорт объектлени къурулушларыны юсюнден да сёз баргъанды.

Казбек Коков 2021 жылны эсеплери бла къысха шагъырейлендиргенди. Республика экономиканы айныуу игилене барады. Артыкъда эл мюлкде, жашау журтла бла жолла ишлеуде, розница сатыу-алыуда, хакъ бла жумушла тындыргъан бёлюмде ёсум эсленеди. Туризм жаны бла да иш къуралады, республиканы жокълагъанла бир миллиондан атлагъандыла.

Гитче эм орта предприни-

мательлик бла къорешгенлени саны да ёсгенди. Налогладан тюшген ахчаны ёлчеми да 2020 жыл бла тенгешдирген-

де 134,8 процентге кёбейгенди. Бирикген бюджетни фондасы битеу да 56,9 миллиард сомгъа жетгенди. Ол а 2018 жылдан 1,6 кереге асламды. «Файдаларыбыз ёсгенлерини хайырындан бюджетниклени хакъларын кётюрюуге республикалы бюджетден 504 миллион сом, коронавирус инфекцияны жайылыууна къажау мадарлагъа 774 миллион сом бёлюрге, инсанланы бир къауумун льготалы дарманла бла жалчытыугъа къошакъ себеплик этерге, башха социал жумушланы да бютюн толу тындырыргъа къолубуздан келгенди», - деп белгилегенди Казбек Коков. Аны бла бирге ол кредитле заманында тёлленгенлерин, ре-

спубликаны къырал борчу да азайтылгъанын эсертгенди.

Миллет проектлени толтуруугъа 2021 жылда регион

чыгъармачылыгыны ююню, 10 школну, Нальчикде поликлиниканы, Бахсанда суу ызыны къурулушлары, 32 эл мектепге тынгылы ремонт этиу, Азау таладан башлап Элбрус элге дери канализация коллекторну жангыртуу, республиканы ара шахарыны микрорайонларында инфраструктураны къурау эмда буз майданны ишлеу саналадыла. Тырнауауда магъадан къазып башлау, «Элбрус» курортну айнытуу эмда Чегемде уллу теплица комплексни къурулушун бардырыу а регионну экономикасын терк кётюрлюк проектледила. «Аллай деменгили ишле республикада бир заманда да этилмегендила», - деп чертгенди КъМР-ни Башчысы.

Тюбешиуде дагъыда бир-бир эллини таза ичер суу бла жалчытыууну, «Нальчик» курортну айнытууну, IT-паркны къурауу эмда спортну къыш тюрлюлери бла къореширча Нальчикде физкультура-саулукуландырыу комплекс ишлеуню онглагыны сюзюлгендила. Эпидемиология болумну юсюнден да сёлешингенди. Александр Новак коронавирусдан ауругъанланы саны азайырча мадарла этерге кереклисин чертип айтханды.

КъМР-ни Башчысыны бла **Правительствосуну** **пресс-службасы.**

8 миллиард сомдан аслам алгъанды. Ол а аны аллындан жылдан эсе эки миллиард чакълы бирге асламды. Бёлюннген ахчаны 96 проценти хайырланганды, ол а РФ-да бла СКФО-да орта кёрюмдюледен эсе кёпдю. Быйыл а миллет проектлени толтуруугъа республикада 12 миллиард сом чакълы бирни къоратыргъа мурат этиледи. Миллет проектлеге бла къырал программалагъа кере ишле 100-ден артыкъ объектнде бардырыллыкъдыла. Алагъа уа къурулуш, ремонт эмда жангыртуу жумушла да киредила.

Быйылны бек уллу проектлеринден бирлерине онкодиспансерни, Жаш тёлюню

КъМР-ни Башчысыны бла **Правительствосуну** **пресс-службасы.**

циянациядан ётерге кереклисин чертгенди. «Иги жанына тюрлениу барды, вакцинация пунктланы жокълагъанланы саны ёсгени эсленеди. Алай аны да азгъа санайбыз, регионда англатыу ишни тохтаусуз бардырабыз», - деп къошханды ол.

КъМР-ни Башчысыны бла **Правительствосуну** **пресс-службасы.**

Жангыртуу

Кёпюр энди тутхучлуду, къоркъуусузду

Кёндеденде кёпюрге былтыр тынгылы ремонт этилгенди. Аны тап халгъа келтирмеге кёп къалмай беш миллион (4,97) сом къоратылгъанды. Ишле «Эл тийрелени комплекс халда айнытуу» деген къырал программаны ичинде бардырылгъандыла, деп билдиргендила КъМР-ни Эл мюлк министрствосундан.

Бу кёпюр элге бек керекди. Аны бир жаны орамдан башланады, экинчиси уа Кёндеден сууну башы бла барып, регион магъаналы жолгъа къошулады. Этилген ишлени хайырындан ол энди битеу излемлеге келишеди. Жаяу жюрюгенле да аны къоркъуусуз ётерча мадар этилгенди.

Ахча

Кредитлени эки мингден артыкъ адам хайырланганды

Россельхозбанкны Къабарты-Малкъарда бёлюму былтыр 1,4 миллиард сом бергенди кредитге. Финанс учрежденияны пресс-службасындан билдиргенлерине кере, бурунну жыл бла тенгешдиргенде ол 20 процентге кёпдю.

Адамла бегирек да «Пенсионный» эм «Потребительский кредит без обеспечения» деген программаланы сайлайдыла. Учрежденияны Нальчикде бёлюму 2021 жылда тюрлю-тюрлю жумушлагъа 625 миллион сом бергенди. Ол а бурунну жылдан эсе 1,5 кереге асламды.

Республиканы районларыны эмда муниципалитетлерини юсюнден айтханда, барындан да кёп кредит Нальчикде эмда Терк районда берилгенди. Ала экиси да сагынылган кёрюмдюню ючден бирин жалчытхандыла.

«Потребительский кредит берирге Россельхозбанкда не заманда да уллу эс бурулады. Бу жаны бла ёсую болгъаны бёлюм кесини ишин тынгылы этгенини белгисиди», - деп чертгенди банкны Къабарты-Малкъарда бёлюмюню Башчысы Алим Сокуров.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЮЗЮНЛЕЙ БАЙЛАМЛЫКЪ

Казбек Коков «Россия-24» каналны корреспондентини сорууларына жууапла бергенди

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** «Россия-24» каналны корреспондентини сорууларына жууапла бергенди эмда регионда шёндюгю эпидемиология болумну юсюнден билдиргенди.

Госпитальлагъа тюшгенлени саныны юсюнден айта, ол быллай шартла келтиргенди: экспертлени тергеулерине кере, Къабарты-Малкъарда коронавирусну жайылгъаны

бла байламлы хал тутхучлуду. Бир суткагъа 80-ге жууукъ адам ауругъаны ачыкъланады. Госпитальлада 543 саусузгъа багылады, саулай а 710 ундурукъ хазыр этилгенди. Аланы санын, керек болса, 1600-ге жетдирирге онг барды. «Эпидемиология болум контрольдады. Ахыр ыйыкъда госпитальлагъа тюшгенлени саны 10 адамгъа азайгъанды. Болсада жангы

штаммны жайыла баргъаны бла байламлы кезиулю «толкъун» сакъланады, анга хазырланыу да къыстау барады», - дегенди республиканы оноучусу.

Вакцинацияны юсюнден соруугъа жууап бере, Казбек Коков республикада 250 минг адам дарман салдыргъанын билдиргенди, коллектив иммунитетге жетер ючюн а энтта да 221 минг адам вак-

циянациядан ётерге кереклисин чертгенди. «Иги жанына тюрлениу барды, вакцинация пунктланы жокълагъанланы саны ёсгени эсленеди. Алай аны да азгъа санайбыз, регионда англатыу ишни тохтаусуз бардырабыз», - деп къошханды ол.

КъМР-ни Башчысыны бла **Правительствосуну** **пресс-службасы.**

Къабарты-Малкъар Республика къурапгъанлы 100-жылпыгына

Къазауат отунда сыналгъан шуёхлукъ

Атталаны Азнорну жашы Хусей Тёбен Холамда (Бызынгыда) окъууу адамладан бири болгъанды. Ол Эл советни секретарыны къуллугъунда ишлегенди. Ариу хаты бла метрикаланы (сабийни туугъанына шагъатлыкъ этген къагъытны) толтуруп тургъанды. Мамыр ишни бардыра, кёп да бармай Улуу Ата журт уруш башланыр деп, аны эсеплеп эсинде да жокъ эди.

4 бет

Оюм

Ата-бабаларыбызны сынамларын учуз этген тюзмюдю да бюгюн

Бу ауруу иги кесек заманны ичинде адамланы жунчутуп тургъанлыкъгъа, Аллахха шукур, тойларыбыз, башха къууанчаларыбыз тохтамай барадыла. Мындан да къыйын кюнледе, узакъ кёчгюнчулюкде да алай болгъанды: керти къобуз болмаса, аууз къобуз тепсетген къууанчла эсде турадыла. Аллай тойла болмасала, халкъыбызны жоллу ханс басып, чырагы ёчюлюп да къалыр эди, алай а, таматаланы эслиликлеринден ол юзюлмей барады.

10 бет

КОМИССИЯ

Республика жол кырулуш жаны бла алчыланы санындагы

Москвада КМР-ни Башчысы Казбек Коков видео-конференция амал бла Регионла аралы правительстволу комиссияны штабыны бардырылган жыйылыуна кыатышканды. Аны Правительствоу Председателини орунбасары Марат Хуснуллин ётдюргенди.

Анда жоллада кырулуш ишле кыалай бардырылганларыны керюмдюлерине кыарагандыла эм Россейни субъектеринде интеллектуал транспорт системаланы кыурауну юсюнден соруу сюзюлгенди, деп билдиреди республиканы оюучусуну пресс-службасы.

Регионлада болумну юсюнден докладла бла РФ-ни транспорт министрине биринчи орунбасары **Андрей Костюк** бла Федерал жол агентствону оюучусу Роман Новиков сёлешкендиле.

Жоллада кырулуш ишлени бардырыуу бла Кыабарты-Малкыар россейли регионланы арасында алчы жерни алады. 2021 жылда республикада тохташдырылган мардалагыа 237 километр битеу жерледе хайырланган автомобиль жол келтирилгенди. Андан сора 42 километр федерал, 157 километр регионал эм 38 километр муниципал жолла башда сагынылган мардагыа келтирилгендиле.

КЕНГЕШ

Санитар-эпидемиология болум сюзюлгенди эмда коронавирус ауруугыа кыажуу мадарла кыалай толтурулганларына кыаралганды

КМР-ни Башчысы Казбек Коков РФ-ни Президентине Север-Кавказ федерал округда толу эркинлик келечиси **Юрий Чайка** видеоконференция халда бардырган кенгешге кыатышканды. Анда сёз СКФО-да санитар-эпидемиология болум сюзюлгенди эмда коронавирус ауруугыа кыажуу мадарла кыалай толтурулганларына кыаралганды.

Кенгешге РФ-ни саулук сакылау министрине орунбасары **Олег Гриднев**,

КМР-ни Башчысыны буюрууларына тийишлиликте республикада жол кырулуш ишле комплекс халда бардырылгандыла. Аланы чеклеринде жоллада бла тротуарлада кыоркыуусулук жаны бла мадарланы жалчытуу ишле бардырылгандыла. Ол санда аслам эс социал объектле болган жерледе чыракыла жанарча этилгендиле, тегереклерине темир чалдышлени салгандыла эм тротуарланы тапландыргандыла.

Жол службаланы ишчилери 100 километрде чыракыла жанарча эм бузулган жерлерин жангыдан ишлерча этгендиле, жолну бир жанындан башха жанына ётген 649 жер тапландырылганды, 11

километр узунлукта бек кыоркыуулу автомобиль жолланы жанларында темир чалдышле орнатхандыла. Андан сора кыошак халда жолда жорукыланы бузганланы эсепге алган суратха эм видеога тышюрген 50 камера отнатылганды.

Битеу да озган жылда республикада жол инфраструктураны айнытыргыа «Кыоркыуусуз эм кыачестволу жолла» миллет проект бла 4 миллиард сом бёлюнгенди. Андан сора жоллада ремонт ишлени бардырыргыа ырсхы «Транспорт системаны айнытуу», «Элде жерлени комплексли айнытуу» кырал программала бла эм КМР-ни регион жол фондундан бёлюнгенди.

«Жол кырулушта битеу муратларыбызны Россейни Президенти Владимир Путинни социал жаны бла политиканы тийишлисича бардырганыны эм РФ-ни Правительствосу бизни башламчылыкларыбызгыа болушлук этип турганы ючюн болганды. Быйылгы жылда да ол ишни бардырылыкыбыз, 2021 жылны аягында 62 регионал объект бла байламлы контрактла этилгендиле», - деп белгилегенди Казбек Коков Правительстволу комиссияны штабыны керюмдюлерине юсюнден айта.

бла байламлы **Юрий Чайка** «кысыха заманны ичинде округну субъектерине саулук сакылау бёлюмлеринде инфраструктураны хазырларгыа» буюрганды.

Казбек Коков, республикада эпидемиология болумну юсюнден билдире, ол тутхучу болганын, госпитальга тышгенлени саны ёсмегенин чертгенди эмда анга шагъатлык этген шартла да келтиргенди. КМР-ни Башчысы коронавирусха кыажуу кыореш селеймегенин да эсгертгенди. Аны буйругуу бла

рююню, дарман салдырмагандыны ишге кыоймауну, кёп адам кыатышхан кыуанчлагыа, жыйылыулагыа салынган чекни сакылауну, профилактика амалланы бузмауну юслеринден барады.

Кенгешде биринчи медицина болушлук берген бёлюмге кыошак ахча бла болушууну онгары да сюзюлгендиле. Ол да бошдан тыюлдо: амбулаториялада багылганланы саны ёсгени бла байламлы анга бютюн кёп кыоранчла этерге тышерикди. Медицина кадрла жетишир ючюн да республиканы медицина факультетлерини бла колледжлерини студентлерин бла ординаторларын да бу ишге кыошаргыа белгиленеди. Дагыда КМР-ни Саулук сакылау министрствосу жиберип федерал вузда окыганланы да чакырыр план барды. Битеу да 500 ординаторну бла студентни ишлетирге белгиленеди. Алагыа кёллендириу халда ахча тёленирикди.

КМР-ни Башчысыны буйругуу бла кыоркыуулу жукыган аурууланы госпитальларында ишлеген медиклеге кыошак тёлеле энтта да жарым жылгыа бардырыллыкыдыла. Ара район больницалада бла поликлиникалада терк болушлук берген машинала бла участковый службала не халда болганларына кыаралганды, алагыа энттада автотранспорт алына турады. Жангы коронавирус аурууну тохташдырган эмда андан бакыган амбулатор араланы санына кыошула барады, КМР-ни Саулук сакылау министрствосуну коронавирус бла байламлы колл-центри бир номер бла (122) ишлеп турады.

КМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Сайлау

Жамауат тийишли керсе

КМР-ни кырулуш эм жашау журт-коммунал мюлк министрине **Алим Бербеков**, аны орунбасары **Роман Кочетков**, министрствону жашау журт мюлк бёлюмюню башчысы **Астемир Аксоров** РФ-ни Кырулуш министрствосунда бардырылган кенгешге кыатышкандыла. Анда сёз быйыл кыайсы жамауат тийрелени тап халгыа келтирирге кереклисини эмда аны бла байламлы кыол кётюрююню кыурауну юсюнден барганды.

Эсге сала айтсак, быллай кыол кётюрюу саулай кыралда эмда бизни республикада былтыр биринчи керсе бардырылганды. Министрстводан билдиргенлерине керсе, ол кезиуде жамауат Нальчикде, Тырнауаузда, Майскийде, Прохладныйде эмда Дыгулыбгей элде талай скверлени бла майданланы сайлаган эдиле. Бары да жети объект болгандыла. Алай Казбек Коковну оюуу бла аланы юсюне республиканы ара шахарында энтта да беш объектни кыошхандыла. Ала Кыабарты-Малкыарны жюз жыллыгыны белгилеген байрамгыа хазыр этилликдиле.

Быйылгы кыол кётюрюу а 15 апрельден башлап 31 майга дери <https://7.gorodsreda.ru> сайтда барлыкды. Барыгызыны да анга кыатышыргыа чакырабыз.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлаганды.

Проект

Мардалагыа сыйынырча

Быйыл Чегем аузунда жерлешлерибиз эм туристле да аслам жокылаган заповедникге, парадромгыа, альпбазагыа, жылы суулагыа, чучуралагыа, кешенелеге эм башха жерлеге барган жолла мардалагыа келиширча ишле бардырыллыкыдыла.

- Эм уллу проектледен бирине уа Экинчи Чегем - Булунгу жолгыа тынгылы ремонт этиллингин санаргыа боллукды. Ол Чегем аузунда тёрт элни ичи бла ётеди. Аны бла бирге анга заповедник, «Чегем» эм «Башил» альпинист базала, «Парадром «Чегем» бийик-тау кемпинг, Лячинкыаяны жылы суулары, Чегем чучура, кешенеле эм башха сейир жерле киредиле, - деп билдириледи КМР-ни Транспорт эмда жол мюлк министрствосуну пресс-службасындан.

Жолну игилендириу кыыйын тау жерледе жюрюгенлени кыоркыуусулукларын жалчытхандан сора да, турист-рекреация тийрени айнытыргыа себеплик этерикди. Саулай алып айтханда, трассаны узунлугу 64,8 километрге жетеди. Ол санда былтыр аны 21,9 километри чакылы биринде тынгылы ремонт этилгенди. Быйыл а жангыртуу ишле Чаты суудан огыры - 5,5, Тёбен-Чегемде - 4,34 эм Хушто-Сыртда 2,7 километрде бардырыллыкыдыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

РФ-ни Промышленность эмда сатыу-алуу министрствосуну таматасыны биринчи орунбасары **Василий Осмаков**, Росздравнадзорну башчысы **Анна Самойлова**, Роспотребнадзорну таматасыны орунбасары **Елена Ежлова**, округну субъектерини башчылары да кыатышкандыла.

Округда 18 январьны эсеплерине керсе COVID-19 жайылып башланган кезиуден бери 370 минг чакылы адам ауруганды. Биринчи ноябрьден бери уа аланы саны 79 минг чакылы бирге кёбейгенди, аладан 46 проценти арт айда ауруганладыла. Бир сутканы ичинде ачыкланган саусулзаны санына керсе Ставрополь край биринчи тизмедеди - 500 адамдан аслам. Аны ызындан Дагыстан келеди - 143 адам. Округда коронавирусдан ауруганланы битеу саны бююнлюкде 23,8 мингге жетипди.

Жыйылыуда айтылганыча, Шимал Кавказны регионларында жангы коронавирус инфекция, ол санда «омикрон», жукыганланы саны ёсюп барады. Аны

анга деп республикалы бюджетден 53 миллион сом бёлюнгенди. Ол ахчагыа амбулаториялада багылганлагыа дарманла эмда тест-системала алынгандыла. «Ауруганланы не кыадар терк ачыкылар ючюн, лабораторияланы битеу кючлери хайырланылыкыдыла, бир сутканы ичинде беш мингден аслам тест этилирча боллукды. Ахыр суткада 3 минг чакылы бир лабораториялы тинтиу бардырылганды. Адамла кёп жыйылыучу жерледе, ол санда билим бериу учреждениялада да, хаксыз экспрестестле бадырлык кыошак пунктла ачылыкыдыла», - дегенди Казбек Коков.

Ол билдиргенича, дарман салдырыу кыыстау барады. Вакцинация пунктладан 85-си кюн сайын ишлейдиле, 58 мобил бригада да кыуралганды. КМР-ни Башчысы дагыда алгын тохташдырылган чек салыу мадарла кыалай толтурулганларына кыаты контроль этиллингин да чертгенди. Сёз 60 жылдан таматаланы эмда эрттегили ауруулары болганланы юйлеринден ишлерча амаллагыа кёчу-

САГЫШЛА

СЮЙМЕСЕЛЕ ДА, КЕЛИШМЕЙ АМАЛ ЖОКЪДУ

Озгъан ыйыкъда Россей Федерацияны бла Американы Бирлешген Штатларыны араларында бардырылган бийик рангы дипломатланы бла аскер къуллукчуланы сёлешиулерини ахыры не бла тохтарыкъды деп, кёпле сакълайдыла. Эсигизге салайым, тубешиуле 10 январьда Женевада башланган эдиле, сора 14 январьда Брюссельде бошалгандыла. Россейни келечилерини излемлерине америкалыла жууапны официал халда къагъытда бу ыйыкъны аягына берирге айтхандыла. Тонене АБШ-ны къырал секретары Э. Блинкенни бла РФ-ни МИД-ни таматасы С. Лавровну араларында бардырылган сёлешиулеге кёре жууапла келир ыйыкъда берилликдиле.

Сёз нени юсюнден баргъанын анылай болурсуз. НАТО-ну эм АБШ-ны аскер кючлери Россей Федерацияны чеклерине жууукълаша, бизге къоншу къыраллада аскер базала, стратегиялы ракеталаны орнатырча жерле къурай башлагъанлы иги кесек заман болады. Россейни излеми: НАТО-ну аскер кючлери Европаны кюнчыгыш жанына андан ары келмезге, аны къауумуна Украина бла Горжю да кирмезге керекдиле.

Россейни тегерегин анга шүх болмагъан къыралла алып, аскер кючлерин къажу буруп, чекни къатында юрениулени терк-терк бардырып турсала, ол «юнланы» бир башчы да жаратырыкъ туюлдо. Сёз ючюн, тюрлю-тюрлю сылтаула бла Къара тенгизге америкалы аскер кемеле кирип, къаугъала къозгъагъанлай, бизни аскерчилени сынагъанлай турадыла, ол регионда тынчылыкны бузадыла. Мен анылагъаннга кёре, аллай затла болмаз ючюн эки уллу къыралны (РФ бла АБШ) арасында къоркъуусулукъну жалчытыуну юсюнде жангыдан келишимле этилирге керекдиле.

Къыралыбызны Президенти Владимир Путин да аны излейди Америкадан. «Сиз Горбачёвха НАТО-ну аскерлери Восток жанына бир атламга да жууукълашырыкъ туюлдоле деп берген сёзлеригизни тутмагъансыз, алдагъансыз аны», - деген эди, Жангы жылны аллында бардырылуучу тёрели пресс-конференциясында Великобританияны телевидениясыны корреспондентини сорууна тынгылы жууап бере. Дагъыда ол анга сиз (Запад къыралла бла АБШ) бизге Европада къоркъуусулукъ жалчытыллыгына ышандыргъан документлеге узакъга созмагъанлай, къол салып берирге керексиз деп, ачыкъ айтханды. Ма андан сора башлангандыла башында сагъынылган сёлешиуле да.

Жарсыугъа, западлы политиклени

кёбюсю шёндю айтхан сёзлеринде турмайдыла, келишимле жашауда бардырылмайдыла. Ол тере болуп барады. Эсигизде эсе, Украинаны юг-восток жанында 2014-2015 жыллада болган къайгылы ишлени тохтатыуну юсюнден тёрт къырал-Россей, Франция, Германия эм Украина да къатышып, Минскде келишимлеге къол салынган эди.

Болсада шёндююлю украинлы политикле алагъа эс бурмайдыла, бурургъа да суймейдиле. Бютюн ол къаугъаны къозгъагъанлай, россейли аскерчиле бизге чабаргъа хазыр болганлай турадыла деп, ётюрюклени битеу дунягъа жайгъанлай турадыла. Ол «хапарла» Запад къыраллада шёндю алай кёп айтылгандан, адамла аланы къайсысына ийнаныргъа да билмейдиле.

Былайда «жалгъан жангылыкъла» да иги эс тапдырадыла аллай адамлагъа, къайсы тюз, къайсы терс айтханын аныла масынла деп ишлей болурла деригим келеди ала. Западны Россейге къажу «информация урушну» бардырыуну мураты да олду – адамланы эслерин бирси, терс жанына буруу, хар зат ючюн да Кремль терсди деген оюмну инсанланы башларына терен синдириу.

Сёз ючюн, Путин Украинаны таматасы Зеленский бла тубеширге унамайды, аны бла уа ол башда сагъынылган жерледе къаугъа созулады дейдиле. Кертиси уа алайды: Лавров (РФ-ни МИД-ни таматасы), Путин кеси да бир ненча кере айтхандыла: «Сёлешиуле жаланда сёлешиулени кеслери ючюн бардырылмазгъа керекдиле». Россейли политиклени айтханларына кёре, сёлешиулеге тынгылы хазырланып, бек башы уа-ол анда айтылган, бегитилген пунктла эм къабыл этилген документле жашауда бардырылыргъа тийишлидиле.

Бюгюнлюкде, керитиси бла да, политикада хазна сынамылары, халкъла аралы халланы юсюнден анылаулары болмагъан Запад къуллукчуланы халталарындан, хал къаугъа чыгъар чекге жетип турады. Эсигизде эсе, 2014 жылда Сочиде Олимпиада башланганда Гюржюню (Саакашвилини) къогузтуп, Абхазиягъа чапдыргъан эдиле. Къытай-

Путинге ышанадыла. Ол тохтатырыкъ сунадыла «атылган» америкалыланы. Бу сёзлени къырал иште ишлейме деп жазмайма, ийнаныгъыз. Белгили аналитика агентствода да ол оюмну басмалайдыла. Жаланда бир-эки юлгю келтирейим. 2019 жылны аллында Венесуэланы законлу президенти Николас Мадурону америкалыла кетеребиз деп, мен къырал башчыма деп къычырып айланган Хуан Гуайдону салыргъа кюрешгендиле... Андан сора 2020 жылда Белоруссияны таматасын Лукашенко туйдырыргъа неда алышындырыргъа кюрешип, орунуна инсанга да белгили болмагъан тишириуну – Тихановскаяны – хазырлагъан эдиле. Ол да болмады. Сирияда Башар Асад бла ненча жыл уруш этдиле, анда да хорлатдыла, «бизникиле» тийишли жууапларын бергендиле да. «Демократияны байрагъы» ала болган жерледе - Иракда, Ливияда, Афганистанда палах келтиргенден сора, халкъгъа бир болушлукъ этилмедиле.

Америкалыланы бла британлыланы эм жангы «батылыулары» Къазахстан болду. Сагъынылган «байракъ» бла башланган къозгъалууда терсликлери болмагъан адамла ёлдоле деп жарсымайдыла. Алма-Атада, башха шахарлада да кёп «ишлендиле» англосаксла, ол жерли сатхыч къуллукчула да алагъа себеплик этип, аны юсюнден бу кюнледе Президент Токаев да ачыкъ айтды.

Алайды да, тегерекде болум шошду дерча туюлдо. Россей Запад къыраллагъа къоркъуусулукъну жалчытыргъа гарантия беригиз деген предложенигъа не айтырыклары кыкса заман кёргозтюр. Сансыз этип къойсала, мен оюм этгенден, Путинни алагъа тийишлисича «жууап» берирге онгу да барды.

Лавровну биринчи орунбасары Сергей Рябковну айтханына кёре, тохташдырылган мардала бла Москва умут этенча гарантияла алынмасала, Калининградда бла Белоруссияда аскер-техника мадарла этилликдиле, ол санда шёндююлю ракеталаны «Искандерлени» бла «Цирконланы» орнатыргъа да боллукъдула. Кубада бла Венесуэлада тийишли амалла этерге мурат барды.

Суймеселе да, америкалылагъа бюгюнлюкде Москва бла келишмей жарарыкъ туюлдо. Не десенг да, жер башында къоркъуусулукъну жалчытыуда эки деменгили къыралны уллу жууаплыгыны барды. Россей хазырды, мамырлыкны сакълар ючюн келишимге къол салыргъа.

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан,
КЪМР-де федерал эксперт клубну келечиси.

БИЛИМ БЕРИУ

Жаш тёлю медицина школ ачыллыкъды

«Машук-2021» Шимал-Кавказ жаш тёлю форумну конкурсунда хорлагъан проектге кёре Къабарты-Малкъарда тенг онгла берген «Адаптол» жаш тёлю медицина-биология школ ишлеп башларыкъды, деп билдиргендиле республиканы оючусуну пресс-службасындан.

«Адаптол» медицина-биология школ КЪМКЪУ-ну магистранты Руслан Жидковну проектиди, ол «Машук-2021» Шимал-Кавказ жаш тёлю форумда хорлап, 500 минг сомгъа жууукъ грант болушлукъ алганды. КЪМР-ни Жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну болушлукъу бла бардырылган проектни хайырындан, сынау эм тинтиу жаны бла

байламлыкъланы кючлерге эм бир бирден юренирге жарарыкъ илму-тинтиу араны къуаргъа мурат барды. Артыкъда аллай тинтиуле биология эм медицина бёлюмледе изленедиле, ала къуру Къабарты-Малкъарда угъай, битеу къыралда да бек кереклидиле.

Медицина-биология школ Къабарты-Малкъар къырал университетни химия эм биология институтунда орналыпды, анда юретиучюле болуп институтну бла медицина факультетни студентлери ишлейдиле.

Энчи медицина эм биология тинтиуле шёндююлю обрудование бла жалчытылынган жерледе бардырыллыкъдыла. Бюгюнлюкге анда ЭКГ аппарат, автомат тонометр, спиро-

граф, профессионал пульсоксиметр, микропрепаратланы хазырларгъа биология эм юрениучю микроскоп эм энцефалограмманы этерге энчи система барды. Шёндю обрудованиени хайырланыргъа берирге хазырлай турадыла. Тинтиуле бардырыллыкъ отоуда хауаны тазалаган рециркулятор турады, бир кере хайырланылуучу материалла эм дезинфекция препаратла да алынгандыла.

Проектни къурагъаны оюмуна кёре, жаш тёлю медицина школа студентлени илму биригиулерича эм школда окъугъанлагъа да профессионал жаны бла ёсерге ахшы майданлары боллукъду.

«Школчулагъа ол ара ишни эбин билдирге аны ичине «кирирге», сту-

дентлеге уа- тинтиулери кенг айна-тыргъа аламан онг берликди», - деп чертгенди Руслан Жидков.

«Мен акъыл этгенге кёре, шёндю мектепледе окъугъанла базалы тинтиулени энчи обрудованиеда, студентлени къараулары бла бардырсала иги боллукъду. Бек башы уа – аланы илму эм тинтиу ишле бла кюреширге школлада окъуй тургъанлай юретиудю», - деп билдиргенди оюмун.

Мектепде бардырылган окъуулары кёрюмдюлерине кёре студентлеге бла школчулагъа сертификатла берилликдиле, жаш адамла уа аланы кеслерини портфолиоларына къошаргъа боллукъдула.

Бизни корр.

Къабарты-Малкъар Республика къуралгъанлы 100-жылпыгына

КЪАЗАУАТ ОТУНДА СЫНАЛГЪАН ШУЁХЛУКЪ

Атталаны Азгорну жашы Хусей Тёбен Холамда (Бызынгыда) окъуулу адамладан бири болгъанды. Ол Эл советни секретарыны къуллугунда ишлегенди. Ариу хаты бла метрикаланы (сабийни туугъанына шагъатлыкъ этген къагъытны) толтуруп тургъанды. Мамыр ишни бардыра, кёп да бармай Уллу Ата журт уруш башланыр деп, аны эсеплеп эсинде да жокъ эди.

Биринчи кюнледен окъуна Хусей фронтха кетерге тартылгъанды. Алай аны аскерге жаланда 1942 жылны март айында алгъандыла. Аны олсагъат Ставрополь крайда орналгъан миномёт бёлюмге жибергенди. Бир айдан а Гюржюге – Совет Союзну анда Тюрк бла чегине ётдюргенди. Майда-июнда душман алайдан чабыуллукъ этерин сакълагъандыла. Немислиле уа Кавказгъа башха жанындан ётгенди. Ол себепден Хусей къуллукъ этген бёлюмню олсагъат ары атхандыла. Биринчи сермешге да жаш ма анда киргенди.

Бизни Гюржюге къуралгъан миномёт полкубуз Грозный шахарны къоруулануу ызына жетерге ашыкъгъанды. Кизлярны къатында биз немислилен танк разведкаларына тюбегенбиз. Алада 40 къурч машина бар эди. Ол фашист аскерни алчы отряды болгъанды. Артда уа танклагъа да тюбедик. Ма мында биринчи къаты къазауат башланды. Душманни танклары бир бири ызларындан жана эдиле, къалгъанлары уа арха бурулгъандыла, - деп эсгергенди Хусей.

Ма ол сермешде болдургъан жигитлиги ючюн Ата улу кесини биринчи майдалын алгъанды – «За боевые заслуги».

1943 жылны биринчи январында биз къаты сермешле бла алгъа тебегенбиз. Полкубуз Терк сууну сол жагъасы бла бара эди. Ставрополье ни станицаларын бла хуторларын душмандан тазалай, Таганрогга жетген эдик, - деп эсгергенди ветеран.

Аны эсинде къалгъан кёп сермешлени арасында Перекоп ючюн къазауат энчи жерни алады. Анда, Кърымгъа элтген жолда, немислиле бек къаты бегитилген эдиле. Аны къоруулау ызларындан ётерге бизни киле бир ненча кере кюрешгенди, алай болалмагъандыла. Алагъа табийгъатыбыз, къыш сууукъла, болушдула. Кече къарангысында, боран кёз ачдырмагъан кезиуде, алгъа барыргъа буйрукъ келеди. Солдатла, миномётланы кётюрюп, фашистле тургъан жерге жууукъ элтди. Эрттенликде уа душманни околларына бла индеклерине бизни миномётчиклерибиз бир жолгъа окъла жаудурдула.

Ма ол сермешде болдургъан кишилиги ючюн Хусей «За отвагу» майдал бла саугалангъанды. Топну командири Ата улу Перекопну алыр ючюн сермешде фашистлеге къаллай бир топ окъ жиберилгенин эсинде тутханды – 200 мина. Хар бири 16 килограмм тартханын эсге алсакъ, ол бек кёпдю. Анга кёре бир кюннге ала душманни башындан 3 тоннадан аслам темир атхандыла.

1944 жылда уа полк Белоруссияда къазауат этгенди. Мында да Атталаны Хусей «За отвагу» майдалгъа тийишли болгъанды. Андан ары уа – Варшава, Кенигсберг бла Барановичи. Ол ахыр шахарны азатлауда этген жигитлиги ючюн полкга дагъыда бир ат аталгъанды. Энди ол Александр

Невский атлы Барановичли механизацияланган гвардиялы энчи аскер миномёт полк болгъанды.

Кенигсбергни къатында сермешледе этген кишилиги ючюн Ата улу Къызыл Жулдузну ордени бла саугалангъанды.

Уруш баргъан къадарда манга кесими миномёт расчётуму юч кере да жангъдан къурагъа тюшгенди, - деп эсгергенди Хусей. – Хар жолда да жаш солдатланы сауутдан атдырыргъа юйретуу бла къалмай, алагъа дери жигитлик этип ёлген аскерчиледен юлгю алырча этерге тюшгенди. Аланы хар бири Ата журтларын къоруулай жан бергенди. Манга, коммунистгеча, хар жаны бла да юлгюлю болургъа керек эди. Мен энди келген жашладан жүрек жылыуу аймагъанма, аналарына письмола жазгъанма, хар сермешден сора сёзюм бла кёллендиррге кюрешгенме.

Аны полку Берлинге дери жетгенди. Ахыр атдырыуун Ата улуну миномёту 2 майда этгенди. Андан сора уа биринчи кере бир ненча кюннге кесини аскерчи «нёгеринден» - миномётдан - айырылыргъа эмда автоматны, гранатланы бла бичакъны къолгъа алыргъа тюшгенди. Ауур миномётла шахарда артыкъ бек хайырлы туюл эдиле. Мында сермешни башха амалла бла бардырыргъа керек эди: гранатаны терезеден неда эшикден атхандыла, ызы бла уа автоматдан окъла къуйгъандыла.

Алай бла, отоудан отоугъа ётүп баргъандыла, саулай мекамны тазалагъынчы. Къол бла туююшюрге да тюшгенди. Алай кезиуде совет солдатла душмандан ачыуларын толусунлай ала эдиле.

Андан ары фронт жоллары Хусейни Прагагъа дери элтгенди. Кече-кюн да баргъандыла ол жанына машинала, алай совет танкчыла анда фашистлени къалгъан-къулгъанларын ууатханлары себепли, ала шахаргъа аны халкъы

азатланганыны къуанчын этген кезиуде киргенди. Алтын Праганы адамлары кеслерини азатлачуларына гюлле бла къуанч тыпырлы болуп тюбегенди.

Ол къарындаш халкъланы унутулмазлыкъ тюбешиулери болгъанды. Алай ол къуанчлы кюнню Ата улуну бир полкчуларындан кёбюсю кёралмагъанды 800 адамдан жаланда 38-си къалгъан эди. Аны антлы тенглеринден бири да Белоруссияны жеринде ёмюрлеге къалгъанды.

Аны юсюнден хапарын айтханда, Ата улуну бети тюрленген эди. «Ол Чегемден болгъанды – Хажисет Харунович Оришев (Атында, тукъумунда да жангылычла болургъа боллукъдула, къайсы Чегемден болгъанын да билмегенди). Биз Гюржюге миномёт полк къурала туруп тюбешгенбиз. Ма андан башлап Белоруссиягъа дери аны бла бирге бир полкда къуллукъ этгенбиз. Биз, бош фронтчу шуёхла болуп къалмай, антлы тенгле эдик. Ол батыр солдат эди, Кавказны къоруулагъанда этген жигитлиги ючюн «За отвагу», арттаракъда уа Кърымны азатлаугъа тири къатышханы ючюн Махтаулукъну 3-чю даражалы ордени бла белгиленгенди. Аны Ата журтун жанын да аямай къорууларгъа хазырлыгы, кишилиги да ким да юлгю алырча эдиле. Бир полкчуларыбыз аны бек суйгенди. Урушда кёп аскер тенгерибизни тас этерге, бушуу этерге тюшгенди, алай аланы араларында аллайла болгъандыла, кёпню кёрген эм сынагъан солдатла окъуна кёз жашларын тыялмазча. Хажисет ма аллайладан эди, - деп эсгергенди ветеран.

Ол сёзлени айтханда, Хусей жиямукъларын тыялмады. Анга къарап, мен да чыдаяммадым, урушда жоюлгъан атам, башха жууукъларым да эсиме тюшюп, жиядым. Атам бла, ма бу ветеран блача, ушакъ эталмагъаныма, ол кюйсюз заманны юсюнден кёбюрк соралмагъаныма, къалайлада сермешгенлерин иги билилмагъаныма бек сокъурандым.

Ата улу уа шош ауаз бла хапарын андан ары бардырды. «Ол Белоруссияны Гомель областыны Рыловичи элини тийресинде баргъан къаты сермешледе жаралы болгъанды. Аны бизни санчастьдан Новозыбково шахарда орналгъан госпитальгъа элтирге тебегенлеринде, мен аны кёре баргъанма. Ол ауур жаралы болуп тургъанлай да, душман бла сермешге итингенди. «Кёп да бармай иги болуп, полкга къайтырыкъма», - деген эди шуёхум менден айырыла туруп.

Алай анга полкга къайтыргъа, жигит жолун андан ары бардырыргъа тюшмеди: 15 кюнден ол госпитальда ёлдю. Бизни комиссарыбыз, адыгейли жаш, манга ол хапарны уллу бушуу этип билдирген эди. Манга да Хажисетни ёлгени бек ачыу тийген эди. Энтта да къарындашымача бушуу этеме», - дегенди Хусей.

Урушдан къайтхандан сора фронтчу шуёхуну юйюрюм излерге, аны юсюнден эсгерилерин айттыргъа, эки къызын да табаргъа Хусейге онг чыкъмады. Ол эки кёзюнден да сокъур болуп къалгъан эди. Алай жашагъан къадарында къабартылы тенгин, къарындашын эсинден кетермегенди.

Гайшат БЕЙТУГАНОВА.

ХУНЕРЛИЛЕ

Окъуучуладан ыспас таба

Чыпчыкъланы Ахматны къызы Зульфия жаш устазларыбыздан бириди. Ол 2014 жылда Къабарты-Малкъар къырал университетни къызыл дипломгъа тауусханды. Андан бери Нальчикде 65-чи номерли прогимназияда башланган классланы окъутады.

Иш кёллю сабийлени, атала-аналаны да ыразылыкъларына тийишли болгъан педагог кёп саугъала бла да белгиленгенди. 2017 жылда ол аспирантураны бошагъанды. Ол жыл университетде жаш алимлени бла студентлени араларында бардырылгъан тогъузунчу эришиуде хорлагъанды. «Билим бериуде, жаш тёлюню ёсдюрюуде болдургъан ахшы жетишимлери ючюн» махтау къагъытха да тийишли болгъанды. Анга КъМР-ни Жамауат палатасыны сыйлы грамотасы да берилгенди.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Суратда: (ортада) Чыпчыкъланы Зульфия

МАДАР

Социал объектлеге – танг себеплик

Къабарты-Малкъарда «Эл жерлени комплекс халда айнытуу» къырал программаны чеклеринде бардырылгъан «Эл жерлени бююнню бетлери» регион проектге кёре былтыр социал магъаналы объектлени талайы жангы мардалагъа келиширча болгъандыла. Аны юсюнден бизге КъМР-ни Эл мюлк министерствосундан билдиргенди.

Ол санда Солдатская бла Пролетарское элдеде ичер суу бла жалчытхан эки жангы скважина ишленгенди. Аны бла бирге Солдатская станицада 140 сабийге садикни къурулушу да къыстау барады. Ол быйылны ахырына битерге керекди. Пролетарскоеде да мектеп жангы излемлеге келиширча болгъанды эм орамла да кече жарыкъ болурча мадар этилгенди. Къашхатауну школуна, Маданият юйюне тынгылы ремонт этилгенди эм клубха да эки жангы автобус алыннганды.

Сагъынылгъан ишлени бардырыргъа быйыл 151,4 миллион сом бёлюнгенди. Аны асламысы, неда 149,9 миллиону, федерал бюджетденди, республика да кесинден 1,5 миллион сом къошханды.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИЯ

«Омикрон» бизге жетгенди. Бармыды андан кьутулур онг

КьМР-ни Саулукь сакълау министерствосунда Республикада омикрон-штамм бла байламлы болумгъа аталгъан пресс-конференция бардырылганды. Журналистлени сорууларына КьМР-ни саулукь сакълау министри Рустам Калибатов, Роспотребнадзору КьМР-де Управлениясыны башчысы Жирослан Пагов, КьМР-ни Саулукь сакълау министерствосуну штатдан тышында баш врачы-инфекционисти Марина Иванова жууапла бергендиле.

Бек алгъа омикрон-штамм Кьабарты-Малкьарда онбир саусузда ачыкъланганыны юсюнден билдирилгенди. Министр Рустам Калибатов айтханга кере, бу штаммгъа деп алыкъа энчи багъуу жокъду, «дельтадан» ауругъанлагъа хайырланылгъан онтертюнчю схема кетерилмегенди. Ол тюрленирикмиди, кьаллыкьмыды – жашау кергюзтюрюкдю. Ковид жангы вирус болгъаны себепли, кьайсы дарман жарагъанын бла кьалгъанын врачла сынап, кьарап, тинтип биледиле. «Омикрон» «дельтадан» эсе терт-жети кереге терк жайылады. Алай башха штаммладан женгилик озады. Аны себепли битеу кьыраллада ауругъанланы асламысы юйлеринде багъыладыла. «Коронавирусу бу жангы тюрлюсю терк жукъгъаны себепли, халкьны асламысы аурурукъду. Аны эсге алып, биз реанимациялада аппаратураны тинтип, ремонт керекли жерде аны этип чыкъганбыз. Бусагъатда сау айгъа жетер чакълы дарманларыбыз да бардыла», - дегенди Калибатов.

Жангы «толкун» келсе, врачла жетишмезге боллугъун да айтханды министр. Сёз ючюн, юйлеринде багъылганлагъа биринчи кере врач келсе да, артда врачла узакъдан, телемедицина араладан да саусузлагъа не зат этерге керек боллугъун юйретирикдиле, дегенди ол.

Жирослан Пагов а республикада онеки лабораторияда ПЦР тестле берирге боллугъун билдиргенди. Ол айтханга кере, битеу больницала, терк медицина болушлукъ берген бёлюмле да экспресс-тестле бла толусунлай жалчытылынгандыла. «Бу жумуш бек магъаналыды, нек дегенде больницагъа омикрон-штамм бла бир адам окъуна тюшсе, андан вирус башхалагъа жукъарыкьды. Америкада рактан бакъган учрежденияда барысы да ауруп, сау айгъа ишни тохтатыргъа тюшгенди, операция этиллик адамла окъуна болушлукъсуз кьалгъандыла. Аллай затла болмаз ючюн, хар больницагъа тюшген инсанга экспресс-тест этилликди», - дегенди Жирослан Пагов.

Ол билдиргенге кере, бусагъатда бизни республикада госпитальлада багъылгъанланы саны 543 адамгъа жетгенди, аладан 70-си реанимациядадыла, ИВЛ-аппаратла уа он адамгъа салыныпдыла. Битеу 710 ундурукъдан 75 проценти толупдула. Алай «омикрон» кенг жайылса, ундурукъланы саны 1070-ге жетдирилликди.

Омикрон-штамм жукъган онбир адам бир жерден туюндюле, башха-башха районладандыла. Араларында вакцина этдирген жокъду.

Инфекционист Марина Иванова дарман салдырыууна магъанасы уллу

болгъанын энтта да бир кере эсертгенди. «Спутник V» жангы штаммдан 75 процентге кьоруулагъанын да айтханды. «Жангы штамм бла байламлы иги халпар да барды: ёлгенлени саны азыракъды, жукъгъанланы асламысы женгил халда ауруйдула. Жарсыугъа, «дельтаны» «толкунунда» ауругъанлагъа да «омикрон» жукъады, - дегенди министерствону келечиси.

Ол бизни республикада «коллектив иммунитет» алыкъа болмагъанын ачыкъ айтханды. Анга жетер ючюн, халкьны 85-90 проценти дарман салдырыргъа неда, ауруп, антителалары болургъа керекдиле. Кьабарты-Малкьарда уа вакцинациядан ётгенле 47 проценти тутадыла. Ол азды. Токъсан процентге жетген кьыраллада ёлгенле аз болгъандыла.

Врачла бусагъатда кьайда турадыла, деген соруу да берилгенди. Рустам Калибатов айтханга кере, алгъа ала санаторийледе эм больницалада кьуралгъан общежитледе тургъандыла. Алай дарман салдыргъанларындан сора юйлерине журюп башлагъандыла. Болсада бир кьаууму биягъы общежитледедиле: юч сменнге ишлеген госпитальлада кече онекиде сменлерин бошагъанла больницада кьаладыла.

Рустам Калибатов пандемия битеу медицина ишчилеге бек уллу сынау болгъанын чертгенди. Сёз ючюн, эки жыл мындан алгъа фармацевт заводла дарманланы кереклиси чакълы бир чыгъаралмай эдиле. Бусагъатда болум игиге тюрленгенди. Кислород да барды. Пандемия башланганда, аны бла да кеп тыйгъыч болгъанды. Алай терк окъуна сегиз тонна сыйынган орунла алынган эдиле: бирлери сатылып, башхалары – арендагъа. Бек кеп адам ауругъан кезиледе жаланда бир кюннге 25-30 тонна кислород кьоратылып тургъанды. Битеуда орунлагъа уа 90 тонна сыйынады.

Жирослан Паговха интернатла бла байламлы соруу берилгенди. Аны айтханына кере, аллай жерледе «омикрондан» ауругъанла чыкъсала, ары врачланы жиберирге оноу этилгенди. Къысхасы, бусагъатда хар зат да эсге алынады, сюзюледи.

Ахырында специалистле энчи чертип айтхандыла: сакълыкьны селейтирге жарамайды, бир бирден узагъыракъда турургъа, кьолланы дайым жууаргъа, кьапла да кьерге керекди. Юйде да хар затны таза тутаргъа, сора кюн сайын терезелени ачып, отоулада хауа айланырча этерге тийишлиди.

**БАЙСЫЛАНЫ Марзият.
Сурат авторнуду.**

Хурметлеу

ЧЫНТТЫ СЫЙЛЫ ЭНЕРГЕТИК

Элбрус районда электро-кюч сетлени Быллымда участкасында мастер болуп ишлеген Диналаны Мухтаргъа, кеп жылланы жарыкь бетли уруннганы эмда отлукъ-энергетика комплексге уллу кьошумчулукъ этгени ючюн Россей Федерацияны Энергетика министерствосуну буйругъу бла «Сыйлы энергетик» деген даржалы ат берилгенди. «Каббалкэ-энерго» предприятияны башчысы Муртаз Каров бу саугъаны эмда анга шагъатлыкь этген кьагъытны энергетикни кьолуна тутдургъанды, деп билдиргендиле биригиуню пресс-службасындан.

Бу айны биринчисинде Мухтар Ибрагимовичге 65 жыл толгъанды. Тергеп айтханда, жашаууну экиден бирин ол энергетикагъа бергенди.

Кеп тюрлю предприятиялада электрослесарь болуп ишлей кетгенинен сора, ол бай сынама алып, 1989 жылда «Каббалкэ-энергогъа» келгенди. Жашны Терс-Кьолда бёлюмге мастер этип аладыла. Ол анда иги кесек заманны жарыкь бетли уруннганды. Ызы бла 2006 жылда аны Быллымда бёлюмге кечюредила. Алай бла бююнлюкде да Дина улу башда сагъынылгъан элде ишлейди.

Коллегалары аны насийхатчы хунерлигине бийик багъа бередила. Жаш тёлуге сёзю, билими, иши бла да болушлукъ этерге ол не заманда да хазырды, дейдиле. Усталыкьгъа скойдюмлюгю жашына – Ибрагимге да кечгенди. Ол да анда техник болуп ишлейди.

Жаш, атасы бла бирге ишден бош заманларында юйор мюлклеринде кьармашадыла. Алада жоуден артыкь тууар мал, аллай бирге жууукъ кьой, атла, жукъутурла да бардыла. Алай дагъыда Диналары бек скойюп кьанатлыланы жайыу бла кюрешедиле. Мюлклеринде аланы сейрлик тюрлюлери да бардыла: узбек кёгюрчюнле, Брама, Кохинхин, голландиялы, бурма, акъ кёкел, кьытай чилле эмда кеслерине олсагъат эс бурдурган акъ эм индиялы алтын тауукъла.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТАПЛАНДЫРЫУ

Жангы излемлеге таянып

Жууукъ заманда Вольный Ауулда Будау улу атлы орамда 34 мингден аслам адамгъа кьарагъан поликлиника, жангыртылып, бюгонню излемлеге келиширча боллукъду. Анга «Саулукь сакълауны биринчи болушлукъ берген бёлюмюн игилендириу» федерал программагъа кере былтыр ремонт этилип башланганды. Аны юсюнден КьМР-ни Саулукь сакълау министерствосуну пресс-службасындан билдиргендиле.

Стационарны башы омакь кьанжал бла жабылгъанды. Жылытыучу системасы эм инженер коммуникациясы

да алышындырылгъандыла. Бусагъатда мекамны ичинде сюртюю-бою ишле барадыла, полуна бла кьабыргъаларына плитка салынады. Келир заманда сакъатлагъа эм башха онгсузлагъа да тынч болурча лифт ишлерикди эм пандус да тохташдырыллыкьды.

Мекамны биринчи кьатысында процедура бардыргъан, кьан алгъан, биринчи болушлукъ тапдыргъан кабинетле орналлыкьдыла. Экинчисинде бла ючюнчю сунде уа участковый врачла эм башха специалистле турлукъдула. Адамла бир бирлерине чырмамазча мадар этилликди, ол санда

табаргъа тынч болурча навигация карта жарашдырыллыкьды.

Объект быйыл март-

апрель айладан кеч кьалмай битерге керекди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Бюгюн, сыйлау, ырысхы да элпек табылганда, жаш юйорню андан ары жашауу тынчылыкты туйюлдо. Аны кьой, кьайгы этдиреди. Кеп да бармай, «Ансыз жашау манга жашау туйюлдо» – деген жаш, «Андан кьалсам, емюрде башагъа бармам», – деген кьыз бир бирге жау болуп тохтадыла. Аны сылтау недеди? Кимди, неди терс? Эсирикликми, эринчекликми, адет-төрелен чыгыуму? Биз сабийлени юйретиуде не халатла этебиз? Тезюмлюк, басымлык да кьайры кетгендери?

Статистикагъа кере, алгъын айырылыу бек аз тубеген жерде, Шимал Кавказда, бюгюн ол сейир кюч алганды. Ол жарсыулу тизмени бек аллында Кьарачай-Черкес барады – алада хар бир минг юйорден жети жюзге дериси чачылады. Биз а ючюнчю жердебиз – жангы юйорлени экиден бири сакъланады.

Ол затны тинтген алимле бир кьауум сылтау табадыла. Биринчиси, адет-төре излегенча угъай, Интернетде, телевиденияда кьргенлерича жашагъа излейдиле жаш адамланы асламысы, бютунда телефон бла кюнлерин этдюргенле. Экинчиси, окъуулу тиширыулары бир кьаууму, илмугъа берилип, ол юйор кьурауу артха кьоя барады да, кеч кьалады. Жетген ариу кьызла табанларын баса турганда, ангылайса кеч кьалганынгы. Бирле уа, окъууларына кере иш тапмай, узакъ кетип, киши жерлеринде турадыла, аладан ондан бири юйор кьураса, ол да ахшыды.

Башалары уа, суйюп, кеслер сайлап барсала да, баш иелерини болумсуздукларындан эригип кьаладыла. Аланы ауараларын кьорюрге, бир не эки сабий болса,

алагъа кьошаргъа окъуна заманларын кьызганадыла. Аны юсюне кеслери ахча ишлейдиле. Эр кишиден болушлук сакъланмайдыла. Чюй уругъа окъуна бюгюн тышындан адамла тапхан кьыйын туйюлдо. Не айып, аны эте билмегенле да кепдюле юйор таматалада. Жашларыбызны окъуулу, билимли интеллигентле этебиз деп, жарсыугъа, кеп затны жарты кьойганбыз. Бир жанындан, кишиге хата-

ламлыкъ эгеч, кьарындашны арасында окъуна, алгъынча, жылыулу туйюлдо. Тышындан келген тутхучсуз адетлеге баш уруу бизге, бизнича аз адам санлы миллетлеге этген хатаны алыкъа терен болмагъан ызы бюгюн окъуна жарсыулуду. Адет-төре бла бирге миллетни халкъ этген ышанла да кетип барадыла: ана тилибиз, таматагъа хурмет, тиширыугъа намыс, кьарыусузгъа, ёксюзге билеклик этиу дегенча,

ОЮМ

Бу ауруу иги кесек заманы ичинде адамланы жунчутуп тургъанлыкъгъа, Аллахха шукур, тойларыбыз, башха кьуанчларыбыз тохтамай барадыла. Мындан да кьыйын кюнледе, узакъ кечгюнчюлюкде да алай болганды: керти кьобуз болмаса, аууз кьобуз тепсетген кьуанчла эзде турадыла. Аллай тойла болмасала, халкыбызны жолун ханс басып, чырагъы ёчюлюп да кьалыр эди, алай а, таматаланы эслиликлеринден ол юзюлмей барады.

АТА-БАБАЛАРЫБЫЗНЫ СЫНАМЛАРЫН УЧУЗ ЭТГЕН ТЮЗМЮДЮ ДА БЮГЮН

лары тиймейди, адеплидиле, хатерлидиле, кьолларында болса, чомартдыла. Алай а асламысы, бюгюнледе кеслерини жерлерин тапмай, жашаулары кьыйналып этдюреди. Ырысхы жаны бла демейме, ол да болур, ниет, тин жаны бла, кьарыуларын, билимлерин, хунерлерин салыр жер тапмагъанлары бла дейме. Аллайланы мадарымлыракъ тиширыугъа тюртюрге кюрешибиз, ол ызындан тартырча. Алай а юйорде аллай жаш баш боллукъду деген кьыйынды.

Алай бла юйор тамата, юйор деген сёзлени магъаналары, сыйлары да туюшуп баргъанча кьорюнеди. Ол бай-

халкыбызны халкылыгъын кьргюзтген энчиликле.

Бу затла бла байламлы редакциягъа бир тиширыу селешгенди. Ол атын билдирирге суймегенди. Болсада ол этген оюмла бу уллу жарсыуну бир кесегидиле, ала да кеплени тынчайтмайдыла. Андан сюеме, аны хапарын билсегиз.

Экиге айланган эгечими жашын юйлендирип, аны алгъышлай барама, – дейди ол. – Аллында кюн ресторанда той болганды, ары баралмагъанма, юйде кьартлагъа бир «саугъа» келтирме деп, бу аурудан кьоркьуп. Жууукъ адамла болганыбыз бла байламлы, уллу юйге кирирге суймедим

да, аш юйге тебиредик. Кире баргъанлай, сейирге кьалама: тюнене юйдегили болгъан жаш, атасыны онг жанында олтуруп, телевизоргъа кьарай. Кьопду, саламлашды, сора артха жерине олтурду.

Эгечден туугъан кьыз ашсуу кьайгыгъа киргенди. Айланады аны кьатында бир назик кьызчык, чашчыгын да бирге жыйып, женгиз келлекчи бла газ печь аллында, хычин бишире.

кьргенди. Башын ачханбыз. Энди не айып? Бусагъатда жаш адамла жаулукъ кьысаргъа суймейдиле, аны да тешдирип кьойганма. Ол не береди? Кьалганы иги болсун ансы. Кьызчыкдан гитчеди жыл саны бла. Айымыса, сабийди алыкъа. Башха этеме дегенме да, суйгенлерича жашасынла бир кесекни окъуна деп, билесе, шахарда фатарыбыз барды, кьайын кьызым унамагъанды: «Келин, жашынг жангызды, келинчик биринчи кюнден да сизни бла юйренмесе, кьартлыгыгъызда бирегизге турургъа унамаз», – дегенди да, юйге келтирип кьойганма...

Столгъа олтургъанда да, келинчикни ийменнгенине да кьарамай, чакъырып, кьызыны кьатына олтуртду эгечим:

– Сен уялыр адам жокъду мында. Кеси юйонгдо, – деди. – Киши киргинчи, ашап, тоюп кьал... Уялма Мариямдан.

Мариямдан а нек? Сенден бла кьайын атасындан уялмай эсе?

Андан чыкьгъандан бери да тынчылыксыз болуп турама, дуняны былай тюрленнгенин акъылыма сыйындыралмай...

Мариям айтхан шартлагъа бюгюн юйренчек бола барабыз, не ишибиз барды келин бла, кьайын анасы бла да, ала бир бирни ангылай эселе деп. Алай быллай «эркинликлени» арты неге келтиргени уа жарсытады. Адетни-төрени да бир адам кьурамагъанды, аланы миллетни акъыллылары минг жылла бла кьурап, игисин сайлагъандыла. Ол ата-бабаларыбыз кетгендире. Аланы сынамыларын учуз этген тюз келемиди бизге бюгюн? Жашау алгъа барады, анга кере, иги затыбызны биргебизге ала барыгъа тийишли туюлмюдю?

МУСУКАЛАНЫ Сакинат.

Контроль

Сакълыкъны жалчыта

Къабарты-Малкъарда жашагъанланы бла кьонакъланы кьоркьуусуздукларын жалчытырча «Кьоркьуусуз республика» учреждение камераларыны санын дайым кёбейте барады. Алай бла быйылны ахырына видео бардыргъан устроиволаны саны 1500-ге жетерикди.

Алай бла адамла аслам жыйылган жерледе – 367, транспорт инфраструктурада – 124, жоллада – 291, билим беруу учрежденилада – 129, административ мекамлада – 49 эм социал организациялада 48 камера ишлерикди.

Камераланы санына кьошула баргъаны бла аманлыкъчы ишлени азайтыргъа эм кьоркьуусуздукъны тынгылы жалчытыргъа онг табылганын да белгилерчады.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Эсгерю

Ол бизге хар жаны бла юлгю эди

Таныгъан, суйген адамынги юсюнден озган заманда айтхан бек кьыйынды. Устазыбыз Мызыланы Исмайланы кьызы барыбыз да ийнакъланган, намыс-сый да берген аллай адам эди. Ол бизге хар жаны бла да юлгю эди.

Азиза Исмаиловна класс башчыбыз болганды. Хар бирибизни хар атламын биле эди. Биз да андан бир затыбызны жашырмагъанбыз. Юйлерибизде болганын, келип, анга айтыучу эдик. Узакъда, кенгеде жашагъан жууукъларыбызны окъуна бизни хапар айтханыбыздан билгенди.

Сёз ючюн, мени анамы эки кьарындашы юйорлери бла кечгюнчюлюкден кьайытхандан сора, Бабугентде орналгъандыла. Ала келселе, кетселе да, хапарларын асыры айтып тургъанымдан, ол аланы таныгъан этиучю эди. «Бабугентде жууукъларыгъыз а кьалай турадыла?», – деп соруучу эди. Кьуруманга угъай, барыбызгъа да ма алай сакъ болганды. Кьаршы жууукъ болуучу эди битеу классны сабийлерине. Аны себепли бирден суйгенбиз биз аны.

Эрге баргъан заманы да эсимден кетмейди. Эрттенликде школгъа келебиз, Азиза

Исмаиловна эрге чыкьгъанды дейдиле да, биз а, жыйылып, анга барабыз. Ол а школдан узакъ бармай жашагъан Малкьондуланы Мусабийге чыкьгъан эди. Бизни келгенибизге алай кьуаннган эди! Кьучакълап, уппа этип, алай тубегенди, сыйлап да ийген эди. Кьайын анасы уа: «Аман адам болса, окъуучулары былай жыйылып келмез эдиле», – деген эди. Ишге чыкьгъанда да, аллын сакълап, бирден алай баргъанбыз.

Манга уа артыкда иги болгъанча кьорюне эди. «Разика», – деген болмаса, атымы толусунлай да айтмагъанды. «Ёмюрюмде бир сабийге кёзбау этгенме деп билмейме, Разика, санга уа этиучю эдим, бек сюеме сени», – дер эди. Бир бирибизге ол суймеклик ачыкъ эди. Аны ёлгенини ачыуу да аллай бир уллу болганды. Бу жукъгъан ауруу кьайдан келди эсе да... Алгъа, Азиза Исмаиловнаны баш иеси ёлдю, кеп да бар-

май ол кеси да ауушду. Ачы хапар ол окъутханланы, аны таныгъанланы барысын да мудах этди.

Сабийлигимден да элде Мызыланы Исмайланы кьызылары деп эшите тургъанма. Ала кеслерини жигерликлери, этимлиликлери, ариу кьылыкълары бла айтдыргъандыла атларын. Азизаны таныгъанла да анга ма алай сый-намыс бергендиле. Анга бир юлгю келтирейим. Бир кере иш бла Терс-Кьолгъа барама. Анда школну дирек-

тору Залиханланы Лейла бла селеше келгенимде, ол: «Сен кьайсы элденсе?» – деп сорады. Тёбен Чегемден болганымы эшитгенлей: «Мени анда тенг кьызым жашайды, университетде бирге окъугъанбыз, бир иги адамды», – дейди.

Биз алай ушакъ эте тургъаныбызлай, мен Азиза Исмаиловнагъа селешеме телефон бла. Олсагъат танийды мени, айтыучусуча, Разика дейди. «Азиза Исмаиловна, мен бусагъатда Лейла бла ушакъ эте турама, Терс-Кьолдан», – дегенимлей, кьууанады. «Сизни бла ушакъ этерге алай сюерик эдим», – дейди. Лейла бла да телефон бла иги кесек хапар айтхан эдиле.

Кеп болмай а, ол кюн эсеме туюшуп, Лейлагъа селешеме: «Жаш заманыгъыздан бир сурат ийсенг а», – деп. Ол а Азизаны ауушханын билмей тура эди. Жилды, жарсыды, жууукъларына кьайгы сёз беририми тиледи. Аны кеп жыл мындан алгъа бирге окъугъан тенглерини эмда Азиза Исмаиловна окъутханланы атларын эм энчи кесим да аны ахуларына кьайгы сёз береме. Ол дунясы жарык болсун. Ата-сы-анасы ючюн да жашлары Руслан жашасын.

ШАУАЛАНЫ Разият.

Бир жол, сынау алыргыа, элден кѳауум адамны орус элге элтедиле. Анда уа былагыа: «Добро пожаловать», - деп тубейдиле. Сора ары баргъан жашла айтадыла: «Бизни Добровну мында да таный кѳереме», - деп. Андан сора элде Добровха башха кѳзден кѳарап тебирейдиле. Бир жашны аты уа Самолѳтду.

кезиуде тамата стол артында олтургъанлагыа кѳарай: «Алан, Айыу бла Жугъутур а кѳайда болурла?» - деп, кеси жанында олтургъанладан бирине сорду. Ол а былай деди: «Ала биргедиле, Жалпакъ жайлыкъда бичен чалгъан эдиле да, дырыналары жетгенди. Аны жыяргыа кетгендиле».

кирдиле отоугыа. Салам берип, эшик аллында сюеледиле, тамата былагыа бурулуп: «Аланла, нек кеч кѳалдыгыыз?» - дейди. Жашладан бири: «Жолда келе тургъанлай машинабызны бензини тауусулуп, бир аз турдукъ. Сора Самолѳтну кѳрдюк да, андан бензин алып, алай келебиз», - дедиле.

Аны эшитгенден сора уа кѳонакыла арталлыда агуман болуп кѳалдыла. Бираздан, кѳонакыла таматалары ѳрге кѳобуп, боза аякыны да кѳолгыа алып: «Аланла, малкѳарлыла, бу аякыны уа алгѳаракыда аламгыа учхан кѳарачайлы ючюн кѳѳюрѳйик», - деди.

Малкѳарлыла да бир бирлерине кѳарадыла. Биз да газет окъуйбуз, телевизоргыа кѳарайбыз, радиогыа тынгылайбыз. Кѳыралыбызда, дуняда да бола тургъан жангылыкыладан эшите турабыз. Алай кѳарачайлы космосха чыкыгъан хапар а эшитмегенбиз. Бу жол а агѳартасыз, нек айтасыз ѳтюрюк, дедиле.

Кѳонакы жаш алагыа тынгылады да: «Да, юйюгюзге аччала, ахшылыкыла жаугъанла, малкѳарлыгыа жарай эсе учуп баргъан самолѳтладан бензин алып машинасына кѳяргыа, сора кѳарачайлыгыа уа нек жарамайды аламгыа учаргыа», - дегенни айтды.

Аны эшитгенде малкѳарлыла бирден харх этип кюлдюле. Сора Самолѳтну, Айыуну, Жугъутурну, Кѳоянны да кимле болгъанларын айтып ангылатдыла. Андан сора эки жаны да отоуну терезелерин зынгырдатып кюлдюле.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Право

Наркотиклени келтирѳенле тутулгъангыла

Наркотиклени жайылыууна кѳажау оператив-излеу жумушланы кезиу-юнде Россейни Кѳоркѳуусулзугыуну федерал службасыны республикада Управлениясыны кѳуллукъчулары, Ич ишле министрствону келечилери бла бирге РФ-ни эки инсаныны аманлыкы ишлерине чек салгъандыла. Ала наркотиклени ташыуу бла кѳорешген регионла аралы каналны кѳурагъанларына ишеклик барды.

2021 жылда 9 декабрьде ала жашагъан мѳкямы тинтгенде, «героин» (0,737 кг) эм «метадон» (0,1 кг) наркотикле, аланы чулгъамлагыа юлеширча оборудование да табылгъандыла. Ала арендагыа алгъан гаражда уулу кырдык ѳсдюрюлген лаборатория да бар эди.

УФСБ-ны следствие бѳлюмюню кѳуллукъчулары бу шартла бла байламлы РФ-ни УК-сыны 30-чу статьясыны 3-чю кесегине эмда 228.1-чи статьясыны 4-чю кесегини «г» пунктуна кѳре уголовный иш ачхандыла.

Басмагыа
ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

Сакылыкы

Юйню жылытабыз деп, от салып кѳоймагыыз

Сууукъ кезиуде кѳпле юйлерин жылытыр муратда обогревательлени хайырланадыла. Аны бла байламлы МЧС-ни регионда Баш управлениясы адамланы кѳоркѳуусулзукыну жорукларынын унутмазгыа чакырады.

Жылытыу приборланы хайырланганда бу шартлагыа эс бурургыа керекди:

- заводлада чыгъарылгъан бузукълукысуз обогревательлени салыгыыз. Адамла кеслери жарашдыргъан неда бузукълукылары болгъан приборла от тѳошюуге дайым келтиредиле;

- электроприборну бир заманда да кѳарасуз кѳоймагыыз, сабийлени алагыа кѳатылмазгыа юйретигиз;

- приборну жанаргыа кѳоркѳуу болгъан затладан – терезе жабыула, агъачдан ишленген мебель эм башхала – узакыда тутугыуз;

- обогревательни букыудан дайым тазалай туругыуз, аны юсюнде суу быстырланы кѳуртмагыыз;

- вилкала бла розеткала кызмасынла, ол прибор бузулгъаныны неда электросетьге асыры улуу ауурлукъ баргъаныны юсюнден билдирген биринчи шартды;

- проводка аварийный халгыа жетмез ючюн, бир розеткагыа экиден кѳп приборну сала турмагыыз. Ол кысыха замыканиягыа келтирѳенге боллукыду, андан а от тѳошюуге да узакы тѳоюлдю.

- юйден талай минутха окыуна чыгыа эсегиз, битеу электроприборланы розеткаладан чыгъарыгыыз.

Министерствода эсертгенлерича, электроприборланы хайырланыр ючюн эски, аланы электричество бла кереклисича жалчыталмагъан проводканы алышындырыргыа керекди. Отоуланы жылытыр ючюн, газ плиталаны жандырып кѳояргыа арталлыда жарамайды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Ныгыш хапар

Айыу, Кѳоян эм Самолѳт

Тау эллерибизден биринде чам аты болмагъан хазна эр киши жокъ эди. Мында жаныуар атлары болгъанла да бардыла. Сѳз ючюн, Айыу, Бѳрю, Жугъутур, Пантера. Былай иги да толу, базыкы жашха уа Арыкы деп атагъандыла.

Ол да аны экинчи аты. Кѳп болмай, бир масхарачы атагъанды. Жашха атасы жангы машина алып береди. Ол а аны бла эл ичинде окыуна кѳаты жюрюйдю. Абаданладан бири кѳрюп: «Оллох, оллох, муну кѳанатлары болса, самолѳт болуп учуп кетерик эди», - деди. Андан сора жашха Самолѳт аталып кѳалады.

Бир жол Кѳарачайдан ол элге келин келтиредиле. Улуу той этедиле. Кѳарачайдан да кѳп кѳонакы келеди. Алагыа да мында иги тубейдиле. Кѳп ашарыкыладан толу столла артына олтуртадыла. Тишируула – тишируула бла, эр кишиле – эр кишиле бла.

Жангы юйюр кѳурагъанлагыа, келген кѳонакылагыа, кѳарачай-малкѳар миллетине кѳп ариу алгышшла айтыладыла. Бир

Аны эшитгенде, кѳонакыла бир бирлерине кѳарадыла. Аберитмадыла, тынгыладыла. Тамата жангы алгыш айтды. Сора стол артындагыылагыа кѳарай, шапагыа бурулуп: «Кѳоян а кѳайда?» - деди. Ол да таматагыа: «Жарсыма, бусагъат келеди», - деп, тышына чыкыды.

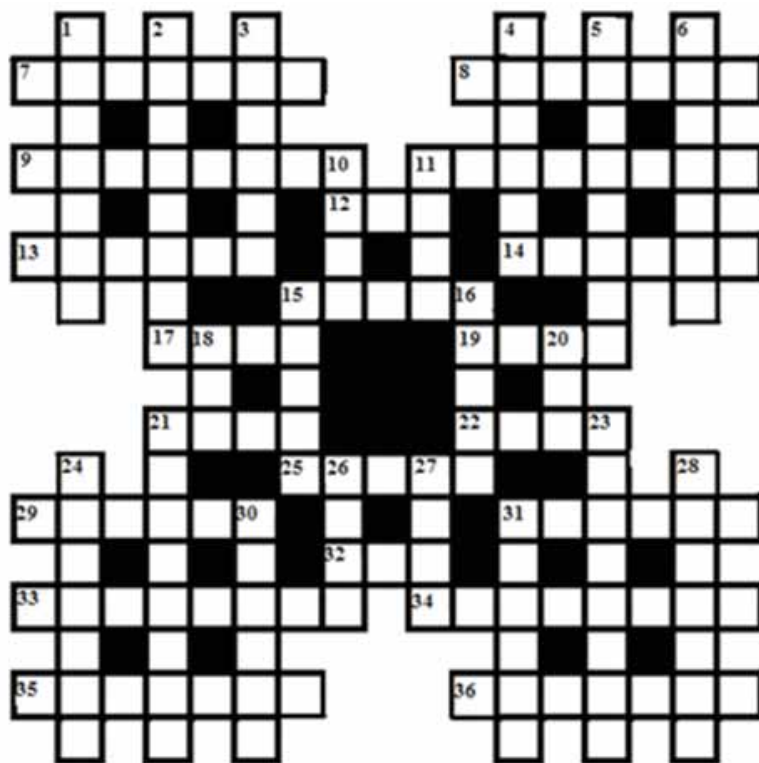
Кѳонакыла биягыы бир бирлерине кѳарадыла. Сора келгенлени бири, кеслерини таматаларыны кѳулагына шыбырдап: «Малкѳарлыла бизни масхара этип кѳорешедиле. Айыу бла Жугъутур бичен жыяргыа кетгендиле деп, энди уа не кѳоян хапар айтадыла. Бизни кѳоян эт бламы сыйларыкы болурла. Аллай сейирни уа айтып да эшитмегенме. Биз да была кеслери этгенча этейик», - дейди.

Ол да сѳзюн бошаргыа эки жаш

СѳЗБѳЕР

ЭНИНЕ: 7. Буу. 8. Сакылачу. 9. Бодуркыу. 11. Бир затха хата этиу. 12. Сау кѳойдан этилген таулу азыкы. 13. Жипи жер. 14. Нальчик тийресинде эл. 15. Жилек. 17. Тахта кѳетет. 19. Иги деген сѳзю синоними. 21. Сабий. 22. Жауундан сора келген суучукы. 25. Ёрелей, кесилмей тургъанлай кѳуруп кѳалгъан терек. 29. Эски таулу жырланы эжиулери. 31. Этген ишинге бийик багыа берген сѳз. 32. Алыкыа минилмеген, жегилмеген байталгыа айтадыла алай. 33. Огъары Малкѳардан жашланы чам атлары. 34. Гюнях иш. 35. Тансыкылыкыдан кыйналыу. 36. Омакылануу.

ѳРЕСИНЕ: 1. Сабий оюн. 2. Адамны кѳарыусуз этген кѳурт. 3. Кѳудору. 4. Гара суу. 5. Таулу адам. 6. Гитче жаныуарчыкы. 10. Салкын жер. 11. Бай деген магыанада жюрютюлген сѳз. 15. Терек. 16. Гитче кемечик. 18. Юйню жылыуун ол тутады. 20. Азияда бай адам. 21. Бек тынч кыйналмай этилген иш. 23. Ырмах этиу. 24. Гыржынны ууакы этиу. 26. Ишин иги билген адам. 27. Кѳабарты эл. 28. Сен алыкыа эшитмеген хапар. 30. Чалынган жерде чыкыгъан жангы кырдык. 31. Бийик аскер чын.

САВЕТНИ (21043) НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАННАН СѳЗБѳЕРНИ ЖУАПЛАРЫ

ЭНИНЕ: 5. Тохана. 6. Оразык. 9. Шорпа. 10. Тамакы. 11. Ачык. 12. Турна. 16. Акытау. 18. Барамта. 19. Алауган. 20. Кѳалауур. 21. Балаууз. 22. Ораза. 25. Таулу. 30. Атима. 31. Чегет. 32. Балта. 33. Метеке. 34. Учунуу.

ѳРЕСИНЕ: 1. Чолпан. 2. Кѳалам. 3. Боран. 4. Чыпчыкы. 7. Кѳозу. 8. Кына. 13. Рузлама. 14. Кѳанауат. 15. Атлаууч. 17. Томуроу. 23. Рота. 24. Земзем. 26. Атаул. 27. Лото. 28. Чегем. 29. Женуб.

ЭСКИ СУРАТ

Мария бла Маруу

Жангы ауруу башланар жылланы аллында Долинскдеги мемориалда жумуш эте турганымлай: «Мен Элистадан келгенме. Анам хапар айтып танийма таулуланы. Аны кесини да бир иги шүёху бар эди: Темукаланы Юсюнню кызы Маруу. Анам 1957 жылда

Москвада Бийик партия школда окъуй эди. Маруу бла анда танышханды. Экиси да бирге олтуруп, иги шүёхла болгандыла. Окъууну бошагандан сора да, бир бирни жюрютюп тургандыла.

Анам Мария Овшиновна Шеринава Къалмукуда партияны

обкомуну бёлюмюню таматасы эди, партияны архивине башчылык этгенди. Марууну юсюнден кёп ариу сёз айтычу эди.

Мен а бери атланганымда, бу суратланы алып келгенме. Ким биледи, бир таулугъа жолуксам, анга берирме, ол а Марууну жууукларына тапдырыр деп».

Къалмукулу тишируу манга эки сурат кёюп кетеди. Биринде Маруу кеси сюелип, экинчисинде Мария бла бирге. Бююн аладан бирин басмалайбыз.

Сурат 1957 жылда августда Москвада ВДНХ-ны аллында алыннганды.

Маруу окъууну бошап къайтхандан сора тюрлю-тюрлю жерледе ишлегенди деп эшитгенбиз. Андан башха хапарыбыз жокъду. Аны билген, таныгъан бар эсе, редакцияга 42-37-94 телефон номерге сёлеширин тилейбиз.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

КЁРМЮЧ

Малчылыкны айнытугъа — энчи къайгырыу

Быйыл 25 январьдан башлап 27 январьга дери Москвада «Крокус Экспо» кёп функциялы бизнес-аренада къумалы малчылык, битимчилик жаны бла «АГРОС 2022» деген халкъла аралы кёрмюч болукъду.

Ол биринчи кере эки залда ётерикди. Аны бла бирге бу жол кёрмючге мал аш хазырларга жаруу техника ишлеген, сатхан, мал аш бла анга къошакъла жарашдырган эм ветеринария продуктла чыгъаргъан жангы компанияла къатышырыкъдыла. Ол санда Германияны келечилери да келликдиле.

Форумда эт, сют малчылык, алагъа аш хазырлау, ветеринария жаны бла жумушланы тамамлау, агротуризм дегенча темалагъа эм башха соруулагъа жоралап тубешиуле ётерикдиле. Предпринимательле бир бирини продукцияларына, ишлерине эс бурлукъдула эм эспертле бла кенгеширге онг табарыкъдыла.

АГРОС — Россейде бла жууук тыш кыраллада малчылык эм алагъа аш хазырлау бла профессионал халда кюрешгенлеге себеплик тапдырган алапат жерди.

Кёрмючню юсюнден толу хапарны аны сайтында - <https://agros-expo.com> табаргъа боллукъду.

Бизни корр.

ЖЕТИШИМ

ДАРАЖАСЫН КЁТЮРГЕНДИЛЕ

Ашихара-каратеден белгили тренер жашыбыз Шахмырзаланы Шахмырзагъа Данияда шихан-дай деген сыйлы ат берилгенди.

Бюгюнлюкде дуняда спортну бу тюрлюсюнден быллай даражагъа жетген жаланда 5 адам барды. Аладан экиси россейлидиле - Ашихара - каратени битеурроссей федерациясыны президенти Валерий Рыжков эм Шахмырза улу. Престё шахарда бардырылгъан «КАЙКАН (NIKO)» сборлагъа бизни кыралдан жетеулен къатышхандыла, аланы санында таулу жаш да. Аттестацияны эсеплерине кёре, бийик техника хазырлыгы ючюн ол шихан-дай атха тийишли болганды.

Эсигизге салайык: Шахмырза улу ашихара-каратеден дуняны биринчи чемпионуду. Бюгюнлюкде ол юйретген спортчула даражалы халкъла аралы эришиуледе хорлайдыла, кеслери да тренерлик иш бла кюрешедиле.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

ТУРИЗМ

Болушлукъну терк тапдырырзъа

Туристлени кьоркьуусулукъларын жалчытыр эм ала кыйын болумгъа тюшген кезиуде болушлукъну мычымай этер ючюн, МЧС-ни регионда Баш управлениясы аланы баргъан маршрутларын эсепге салырларын эсгертеди.

Алагъа тынчылыкъга бу жууушну электрон амал бла тамамларгъа боллукъду, аны ючюн министрствону сайтында - <https://07.mchs.gov.ru/> альпинист къауумлагъа эм кеслери аллына солугъанлагъа энчи вкладка барды. Анга

ссылка ведомствону социальный сетъледе страницасында @mchskbr «МЧС-туристам» деген сторислеринде да бериледи. Онлайн-заявканы орус, ингилиз тилледе толтурургъа жарарыкъды. Анда туристле битеу керекли информацияны

кьояргъа боллукъдула: жолгъа къачан чыгъарыкъларын эм къайтырыкъларын, байламлык тутарча къаллай амаллары болганын эм башхала. Маршрутдан чыкъсала, къауумну башчысы аны юсюнден кьутхарычулагъа заманны созмай билдирге борчлуду. МЧС-ни Элбрус бийик тау излеу-кьутхарыу отряды Элбрус районну Терс-Кьол элинде орналынды, аны телефон номерлери: 8(86638) 7-14-89, 8 928-694-51-19.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

БУШУУ

Аны огъурлу сыфаты эсибизден кетерик туююлдо

Бу кюнледе бизни тукъумгъа, саулай жамауатха да уллу бушуу сынаргъа тюшгенди - 20 январьда Россей Федерацияны, Къабарты-Малкъарны да сыйлы врачы Геляланы Рамазанны кызы Энейланы Раиса жашау жолун тауусханды.

Ол 1940 жылда Яникойда биринчи малкъар драматург Геляланы Рамазанны бла Малкъар театры актрисасы Нальбийкени юйюрлеринде туугъанды. Сабийлиги кёчгюнчюлюк жыллагъа тюшюп, Къазахстанны Джамбул областыны Ровно элинде ёсгенди.

Малкъар халкъ ата журтуна къайтханда, Раиса Рамазановна, окъургъа Дагъыстанда медицина институтха кирип, аны 1964 жылда бошаганды. Алай бла республикагъа профессионал гинеколог-акушер болуп къайтханды. Уруну жолун Нальчик шахарны 1-чи клиникалы больницасыны 1-чи гинекология бёлюмюнде башлагъанды. Кёп жылланы ичинде

аны таматасы болуп турганды. Бир къауум заманны Чегем шахарны ара больницасында гинекология бёлюмге башчылык этгенди. Арт заманда Нальчик шахарны 2-чи клиникалы больницасында (Хасанияда) ишлеп турганды. Солугъа да андан кетгенди.

Геляланы-Энейланы Раиса, СССР-ни саулукъ сакълаууну отличниги эди, Къабарты-Малкъарны Саулукъ сакълауу министрствосунда намысы жюрюген, бийик категориялы врач эди. Аны огъурлу сыфаты эсибизде жашап турлукъду.

Жуууклары, ахлулары, тенглери.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительство

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиликлерин кьоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда кьол салынады. 20.00 сагъатда кьол салыннганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Байсыланы Марзият - дежурный редактор, Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарны орунбасарлары; Мокъаланы Зухура (1,2,3,4-чю бетле), Зезаланы Лида (11,12-чи бетле), Ахматланы Люаза (9,10-чу бетле) - корректорла.

Тиражы 1558 экз. Заказ №102
Багъасы эркинди.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru